

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 526)

Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/760)

T. C.

Başbakanlık

Kamunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/101-57/04492

19.11.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 24.10.1990 tarihinde kararlaştırılan "Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ekte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Yıldırım Akbulut

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Diyanet İşleri Başkanlığının son yıllarda artan ve gelişen hizmetlerinin kalifiye personelle yürütülmesini sağlamak amacıyla hazırlanan bu Kanun Tasarısı ile, anılan Başkanlığın merkez teşkilatındaki belli kadrolar karşılık gösterilmek kaydıyla sözleşmeli personel istihdamı öngörülmekte ve burada çalışan diğer personele fazla çalışma ücreti ödenebilmesi mümkün kılınmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — 22.6.1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun 15.8.1965 tarihinde yürürlüğe girmiş ve o zaman için ihtiyaçlara büyük ölçüde cevap vermiştir.

Ancak, geçen zaman içinde gerek Devlet Teşkilatı yapısında, gerekse Diyanet İşleri Başkanlığının ihtiyaçlarına ve toplumumuzun Başkanlıktan beklediği hizmetlerde önemli değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Özellikle gelişmiş ülkelerde artan temasların da zorlaması ile, Devlet hizmetlerinde lisan bilen, kaliteli eleman istihdamı zorunluluğu kendini hissettirmiştir.

Bu ihtiyacın giderilmesi için birçok kuruluş, teşkilat kanunlarına sözleşmeli personel istihdamı imkânı veren hükümler kuymuş, en son çıkarılan 8.4.1990 tarihli ve 417 sayılı Kanun Hükmünde Kararname de, bu konuda eksiği bulunan bazı kuruluşların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere yürürlüğe girmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı da, gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı hizmetlerinde son yıllarda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Varılan bu noktada, diğer kuruluşların sahip oldukları sözleşmeli personel istihdamı imkanına, Diyanet İşleri Başkanlığının da acilen kavuşturulmasında zaruret bulunmaktadır.

Açıklanan sebeplerle hazırlanan bu Kanun Tasarısı ile, Diyanet İşleri Başkanlığı merkez teşkilatında görevli üst yönetim personelinin kadro karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalıştırılabilmeleri mümkün kılınmaktadır. Ancak, bu görevlerde çalıştırılacaklar bakımından yükseköğrenim şartının aranacağı ve anılan kişilerin derece yükselmeleri bakımından 657 sayılı Kanununun 68 inci maddesinde ortaya konan esaslara tabi olacakları ayrıca belirtilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı merkez teşkilatında çalışan memurlara da, 3056 sayılı Kanununun 31 inci maddesinde öngörülen fazla çalışma ücretinin yarısının ödeneceği, bu madde ile hüküm altına alınmaktadır.

Madde 2. — Yürürlük maddesidir.

Madde 3. — Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/760

22.2.1991

Karar No. : 161

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlar Kurulunca 19.11.1990 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 21.11.1990 tarihinde Komisyonumuza havale edilen "Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 20.2.1991 tarihinde yaptığı 43 üncü birleşimde Hükümeti temsil eden Devlet Bakanı Cemil Çiçek'in Başkanlığında Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla incele-nip, görüşülmüştür.

Tasarı ile, Diyanet İşleri Başkanlığının hizmetlerinin özelliği dikkate alınarak, bu hizmetlerin yetmiş kalifiye personelle yürütülmesini sağlamak amacıyla, merkez teşkilatında görevli üst yönetim personeli ile Din İşleri Yüksek Kurulu Başkan ve üyelerinin kadro karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalıştırılabilmeleri imkânı sağlanmakta ayrıca, Başkanlığın Merkez teşkilatında çalışan memurlara 10.10.1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanununun 31 inci maddesinde öngörülen fazla çalışma ücretinin yarısının ödeneceği de hükme bağlanmaktadır.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde; sözleşmeli personel istihdamının giderek yaygınlaştığı, bu durumun bazı eşitsizlikleri de beraberinde getirdiği, bu konuya 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun genelinde çözüm aranması gerektiği, Anayasa Mahkemesi kararları açısından da değerlendirmenin yapılmasında fayda olacağı gibi, eleştirilerin yanı sıra şu anda birçok kurumda sözleşmeli personel istihdam edilmekte olduğu ve özellikle Başbakanlığa bağlı birimlerde sözleşmeli statüde olmayan çok az kurumun kaldığı bunlardan birinin de Diyanet İşleri Başkanlığı olduğu, kalifiye personel istihdamı için sözleşmeli personel çalıştırmanın artık zaruret haline geldiği, bunun elbetteki giderek genişlemesinde hizmetin gereklerine göre hareket edileceği, tasarı ile getirilmek istenen sözleşme hükmünün Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği sözleşmeli personel mevzuatıyla ilgisinin olmadığı gibi görüşler de dile getirilmiş, ayrıca kamu hizmetlerinde sözleşmeli personel çalıştırılmasının Anayasanın 7 nci ve 28 inci mad-

delerine aykırı olduğu, bu nedenle İctüzüğün 39 uncu maddesi uyarınca Komisyonda öncelikle bu konunun tetkik edilmesini talep eden bir önerenin kabulü üzerine, tasarı Anayasa'ya uygunluk açısından incelenmiş ve Plan ve Bütçe Komisyonunun teknik bir komisyon olduğu, Anayasa Komisyonu gibi bir ihtisas komisyonu olmadığı, kaldı ki tasarinın Komisyonumuza havalesi sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının tasarıyı öncelikle Anayasa Komisyonuna havale edebileceği, oysa ileri sürülen görüşler ile bu tasarinın hiç bir ilgisinin bulunmadığı, Anayasanın 128 inci maddesinde yer alan "... diğer kamu görevlileri..." ibaresinin içine sözleşmeli personelin de girdiği, hatta sözleşmeli personelin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "İstihdam şekilleri" başlıklı 4 üncü maddesinde "diğer kamu görevlileri" ibaresinin içinde sayıldığı, bu statünün söz konusu kişilerin daha fazla ücret almasını sağlamaya yönelik bir düzenleme olduğu ve kadro karşılık gösterilmek suretiyle sözleşme yapıldığından, hiç bir hakkın kaybının söz konusu olmadığı gibi görüşlerin ışığında Anayasaya aykırılık iddiasının yerinde olmadığına karar verilerek tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının Çerçeve 1 inci maddesine bağlı Ek Madde 1'in birinci fıkrasına, "...şube müdürü..." ibaresi eklenmiş, ayrıca fıkraya "Din İşleri Yüksek Kurulu" Başkan ve üyeleriyle yapılacak sözleşmelerde görevin özelliği dikkate alınarak yükseköğretim şartı ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinde belirtilen hizmet şartının da aranmamasını teminen "(Din İşleri Yüksek Kurulu Başkan ve üyeleri hariç)" ibaresi ilave edilmiş ve madde bu değişikliklerle, Ek Madde 2 ise aynen kabul edildiğinden Çereve 1 inci Madde yapılan bu değişiklikle kabul edilmiştir.

Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeler ise aynen kabul edilmiştir.
Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Yusuf Bozkurt Özal</i>	<i>Hazım Kutay</i>
Malatya	Ankara
Sözcü	Kâtip
<i>Reşû Ülker</i>	<i>Mehmet Seven</i>
İstanbul	Bilecek
Üye	Üye
<i>Mehmet Ali Bilici</i>	<i>Mehmet Deliceoğlu</i>
Adana	Adıyaman
Üye	Üye
<i>Nihat Türker</i>	<i>Ömer Okan Çağlar</i>
Afyon	Aydın
Üye	Üye
<i>Hilmi Ziya Postacı</i>	<i>A. Şamil Kazokoğlu</i>
Aydın	Bolu
(Karşı oy yazısı ektedir)	
Üye	Üye
<i>Sait Ekinci</i>	<i>Ayhan Uysal</i>
Burdur	Çanakkale

Üye
Ünal Akkaya
Çorum
Üye
İsmail Sengün
Denizli
Üye
Mehmet Kahraman
Erzurum
Üye
A. Aykon Doğan
Isparta
(İmzada bulunamadı)
Üye
Ali Topuz
İstanbul
(İmzada bulunamadı)
Üye
Mahmut Alınak
Kars
(İmzada bulunamadı)
Üye
Seyit Halil Özsoy
Kayseri
Üye
Şevki Gögüsger
Kırşehir
Üye
Ali Talip Özdemir
Konya
Üye
Mahmut Öztürk
Niğde
Üye
Şakir Şeker
Sivas
Üye
Enis Tütüncü
Tekirdağ
(Karşı oy yazım ektedir)

Üye
Muzaffer Arıcı
Denizli
Üye
Togay Gemalmaz
Erzurum
Üye
Erol Zeytinoglu
Eskişehir
Üye
Etem Cankurtaran
İçel
(Karşı oy yazısı eklidir)
Üye
Birgen Keleş
İzmir
(Karşı oy yazım ektedir)
Üye
Cemal Seymen
Nevşehir
(Karşı oy yazım eklidir)
Üye
Mustafa Şahin
Kayseri
Üye
Mustafa Dinek
Konya
Üye
Sümer Oral
Manisa
(İmzada bulunamadı)
Üye
Birsel Sönmez
Niğde
Üye
Zeki Çeliker
Siirt
Üye
Tevfik Ertüzün
Zonguldak
(İmzada bulunamadı)

KARŞI OY YAZISI

Tasarının gerekçesinde belirtilen amaç ve ihtiyaca itiraz etmemekle birlikte, bu ihtiyaca çözüm bulmak için sözleşmeli statüde personel istihdamı uygulamasını Anayasaya aykırı bulmaktayız ve bu gerekçelerin Anayasaya aykırı düzenlemelere meşruiyet kazandırmayacağı görülmüştür.

Bilindiği üzere Anayasanın 128 inci maddesi : “Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asf ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.” demektedir.

Bu maddede belirtilen “Memurlar ve diğer kamu görevlileri”nin statüleri, nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ve diğer kanunlarda gösterilmiş ve düzenlenmiştir. Bunlara aykırı düzenleme memurlar ve diğer kamu görevlileri dışında yeni bir çalışan türü öngörmektedir.

Anayasanın 128 inci maddesi karşısında, genel yönetim ilkelerine göre yükümlü olunan kamu hizmetlerinin gerektirdiği temel ve sürekli görevler ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Temel, asf ve sürekli olmayan kamu hizmetlerinde memurlar ve diğer kamu görevlileri dışında kimselerin çalıştırılabilmesi mümkündür. Çünkü, Anayasanın 128 inci maddesinin sözünü ettiği “diğer kamu görevlisi” sözleşmeli personel, sözleşmeli personel de “diğer kamu görevlisi” değildir.

Yönetimin objektif kurallara dayanmayan göreceli takdiriyle başarılı-başarısız sayılan, yıllık çalışma süresi böylece uzatılan, “iş”e dönüştürülen “görev”den yönetimin istediği zaman çıkarılan, yönetime tam anlamıyla bağımlı kılınan sözleşmeli personelin, görevde kalmak ve ücretini artırmak için her şeyi göze alması, her baskıya katlanması kaçınılmazdır.

Bu düzenleme öncelikle (Anayasa Mahkemesinin 22.12.1988 gün ve E. 1988/5, K. 1988/55 sayılı kararı)nda da ifadesini bulan bu gerekçelerle Anayasanın 128 inci maddesine aykırıdır.

Ayrıca, asf ve sürekli görev yapan bu tür çalışanların hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerini belirleyecek Sözleşme'nin usul ve esaslarını takdir ve tespit yetkisinin kanunla düzenlenmek yerine Bakanlar Kuruluna devredilmesi de hem Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci fıkrasına, hem de yasama yetkisinin devredilmezliğini hüküm altına alan Anayasanın 7 nci maddesine açıkça aykırıdır.

İktidar, sürekli olarak Anayasaya aykırı biçimde düzenlemelerle personel rejimini bir karmaşa haline dönüştürmüştür. Bütün bu zorlamalar da göstermektedir ki; kamu personeli rejiminin ciddi bir reforma ihtiyacı vardır.

Yukarıda açıkladığımız nedenlerle Anayasaya aykırı olan bu tasarıya karşı oy kullandığımızı saygıyla arz ederiz.

20.2.1991

Cemal Seymen

Nevşehir

Hülmî Ziya Postacı

Aydın

Birgen Keleş

İzmir

Enis Tutüncü

Tekirdağ

Etem Cankurtaran

İçel

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 22.6.1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

“**EK MADDE 1.** — Diyanet İşleri Başkanlığı merkez teşkilatında; başkan, başkan yardımcısı, din işleri yüksek kurulu başkanı ve üyesi, mushafları inceleme kurulu başkanı ve üyesi, teftiş kurulu başkanı, hukuk müşaviri, daire başkanı, döner sermaye işletme müdürü, din işleri yüksek kurulu uzmanı, bilgisayar programcısı ve bilgisayar çözümleyicisi kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Ancak, bu görevlerde çalıştırılacaklar için yükseköğrenim yanında, Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinde belirtilen şartlar aranır.

Bu şekilde çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları ile ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Sözleşme ile çalıştırılacak personel istekleri üzerine T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilir.

EK MADDE 2. — Diyanet İşleri Başkanlığı merkez teşkilatı kadrolarında çalışan memurlara, 10.10.1984 tarihli ve 3056 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde yer alan fazla çalışma ücretinin yarısı aynı esas ve usullere göre ödenir.”

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Diyabet İşleri Başkanlığı Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Ekleneğine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 22.6.1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

“EK MADDE 1. — Diyanet İşleri Başkanlığı merkez teşkilatında; başkan, başkan yardımcısı, din işleri yüksek kurulu başkanı ve üyesi, mushaffarı inceleme kurulu başkanı ve üyesi, teftiş kurulu başkanı, hukuk müşaviri, daire başkanı, döner sermaye işletme müdürü, şube müdürü, din işleri yüksek kurulu uzmanı, bilgisayar programcısı ve bilgisayar çözümlenici kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Ancak, bu görevlerde çalıştırılacaklar için (Din işleri yüksek kurulu başkanı ve üyeleri hariç) yükseköğrenim yanında, Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinde belirtilen şartlar aranır.

Bu şekilde çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları ile ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Sözleşme ile çalıştırılacak personel istekleri üzerine T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilir.

EK MADDE 2. — Tasarının Ek 2 nci maddesi, aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi, aynen kabul edilmiştir.

